

Ústav germánských studií
Oddělení německého jazyka a literatury

Posudek k diplomové práci

Kateřina Dlasková: Homoerotik und Autoerotik in der Prosa der Moderne. Praha, ÚGS FF UK, 2011, 83 s.

Předložená diplomová práce se zabývá tématem v současném veřejném diskursu velice aktuálním – znázorněním a funkcí sexuality odchylojící se od heterosexuální ‚normy‘ v moderní německé literatuře. To ovšem neznamená, že by předmět a provedení práce toliko sledovaly dobový trend. Naopak lze předeslat, že analýzy a interpretace zvolených textů téma velmi poučeně a funkčně zpracovávají a představují přínosný příspěvek k odborné diskusi.

O schopnostech diplomantky svědčí již samostatnost a motivace, s níž přistupovala k zadání a realizaci předložené práce. Jako velmi vhodná se jeví kombinace zvolených textů, na něž se interpretace soustředí – Mannovy „Smrti v Benátkách“, Musilových „Zmatků chovance Törlesse“ a Schmitzlerovy „Slečny Elsy“. Jestliže k tématům konzultací zpočátku patřila otázka, zda volba dvou textů tematizujících homoerotiku a jednoho textu znázorňujícího autoerotiku není nevyvážená, prokázala diplomantka opodstatněnost této konstelace: Jedná se o texty náležející ke kánonu německé resp. rakouské moderny, které neznázorňují jen odchylnou sexualitu samotnou, ale do popředí staví především právě konflikt protagonistů se společenskými konvencemi a normami.

Práce je přehledně a logicky členěna a důsledně se soustředí na své téma; autorka se vyvarovala obširných líčení biografii autorů či historických exkurzů. Kontextualizaci zvolených textů zajišťuje úvodní kapitola, která velmi stručně nastiňuje proměny dosavadních obrazů světa a člověka kolem roku 1900 – a poněkud obširněji filosofické pozadí, v němž na příkladu Ernsta Macha, Sigmunda Freuda a dalších ukazuje význam nového uchopení subjektivity, sebeprožívání i kritiky jazyka jako předpokladů nového pojetí a znázornění sexuality.

Bezprostředně *in medias res* se diplomantka dostává v kapitole „Homoerotik und Homosexualität“ (18-27), v níž nejprve představuje základní otázky, pokládané nad každým z interpretovaných textů. Z nich pak vychází jednotná struktura interpretačních kapitol: zaměřují se postupně na subjekt, objekt, způsob znázornění a realizace, čas a prostor, erotické/sexuální touhy a jejich následků. Tato jednotná struktura vytváří základní předpoklad pro srovnatelnost výsledků interpretace. Dále diplomantka neopomene stručně

Ústav germánských studií

Oddělení německého jazyka a literatury

prezentovat myšlenky K. H. Ulrichse, R. von Krafft-Ebinga, S. Freuda a M. Hirschfelda, tedy hlavních reprezentantů výzkumu i angažované propagace homosexuality konce 19. a počátku 20. století. Podobně stručné, ovšem funkční je představení literárních vědců, kteří zásadně přispěli k otevření a rozvinutí diskuse k tématu ‚homosexualita v literatuře‘ (H. Detering, G. Härle, M. Keilson-Lauritz, W. Popp). Následuje shrnutí tématu homoerotiky v esejích a denících Th. Manna. Celkově by bylo možné druhou kapitolu doplnit o podobné prezentace tématu autoerotiky v dobovém diskurzu, případně odpovídající poznámky nejen k Mannovým, ale také Musilovým a Schnitzlerovým mimoliterárním vyjádřením k sexualitě a sexuálním tabu.

Stejně jako a nejpřínosnější částí předložené diplomové práce jsou však analýzy tří zmíněných textů – „Die Homoerotik in ‚Der Tod in Venedig‘“ (28–40), „Die Homoerotik in ‚Die Verwirrungen des Zöglings Törleß‘“ (41–53) a „Autoerotik in ‚Fräulein Else‘“ (54–67). K zajímavým výtěžkům výkladu těchto kapitol:

Výsledné teze jsou propojeny v konkluzích kapitoly „Abweichende Sexualität in literarischen Texten der Moderne“ (68–74). Význam práce spočívá právě ve schopnosti diplomantky, jednotlivé pečlivě provedené interpretace komparativně vyhodnotit: tam, kde sexuální ‚odchýlení‘ lze chápat jako přechodný stav v širším kontextu (post-)pubertálního zrání osobnosti, je relativně nejméně problematické (Törleß). Pro ženskou postavu v obdobné situaci (Else) je vzhledem k dobovému chápání role ženy podobný postoj společensky nepřijatelný, podobně jako pro zralého muže (Aschenbach). Diplomantka si nevšímá pouze aspektů přímo spojených se sexualitou; neopomíná, že všichni tři protagonisté jsou větší či menší měrou umělecky citlivější než okolí – rýsuje se souvislost mezi smyslem pro krásu a svobodným vnitřním přístupem k erotičnu a naopak oblast umění jako pole relativně svobodné sublimace tužby navenek (zejména u Aschenbacha). Realizace tělesného aktu je vyhrazena pouze takové formě ‚odchylyky‘, která potvrzuje její přechodnost. Podobným směrem míří charakterizace prostoru: jde sice o privátní sféru, nikdy však o domov – tento prostor zůstává vyhrazen sexuální ‚normě‘.

Práce je zakončena shrnutím, které nicméně převážně opakuje hlavní zjištění předchozí kapitoly. Největší slabina této práce je rubem pozitivních stránek samotné koncepce: všechny zobecňující teze o způsobu znázornění postav mladých, starých, mužských či ženských atd. vycházejí z analýzy sice důkladné, leč již z prostorových důvodů omezené toliko na tři texty. V tomto smyslu vybízí předložený text k dalšímu práci na tematickém poli, jež skutečnému literárnímu bádání stále skýtá četná bílá místa.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav germánských studií

Oddělení německého jazyka a literatury

Jazyková i argumentační úroveň práce je velmi dobrá, místy ovšem ruší elementární chyby, jež patrně lze přičíst na vrub korektorské nepozornosti – od „den Mensch“ (6), přes „das Textverfahren der Maske und Signal“ (48), až po „der ... Wahrnehmungsmustern“ či „an das Bereich“ (75). Totéž platí pro ojedinělé chyby v syntaxi, vzniklé patrně přeformulováním původního textu (např. neúplná předposlední věta na s. 40).

Celkově považuji práci za velmi zdařilou a bez výhrad ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 4. 9. 2011

Mgr. Štěpán Zbytovský, PhD.